

Samen werken aan ons landschap

Uitgangspuntennotitie

Duurzaam beheer bomen buitengebied

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	5
1.1	Aanleiding en doel.....	5
1.2	Leeswijzer	6
2	BELEIDSKADER	7
2.1	Gemeentelijk beleid	7
2.1.1	Groenbeleid.....	7
2.1.2	Visie Buitengebied	7
2.1.3	Bestemmingsplan Buitengebied.....	7
2.1.4	Functiegericht wegbeheer.....	7
2.2	Wettelijke bepalingen	8
2.2.1	Zorgplicht.....	8
2.2.2	Wegenwet	8
2.2.3	Boswet	8
2.2.4	Algemene plaatselijke verordening.....	8
2.2.5	Bestemmingsplan	8
2.2.6	Flora en Faunawet;.....	8
3	PROCES	9
3.1	Belangengroepen	9
3.2	Kernteam.....	9
3.3	Interne actoren.....	9
3.4	Procesplanning	10
3.5	Communicatiestrategie	12
4	HERPLANT.....	12
4.1	Landschapstypen.....	13
4.2	Koppeling boomsoorten en structuren aan landschapstype	14
4.3	Uitgangspunten per landschapstype.....	14
4.3.1	Hoofdwegen	14
4.3.2	Beekdallandschap.....	14
4.3.3	Bos- en landgoederenlandschap	14
4.3.4	Essenlandschap	14
4.3.5	Open broekgebieden.....	14
4.3.6	Kleinschalig kampenlandschap.....	15
4.3.7	Rivierenlandschap	15
4.3.8	Stuwwal Lochem.....	15
4.4	Technische uitgangspunten.....	15
4.5	Werkwijze uitvoering herplant.....	16
4.5.1	Aanplant geveerde spullen langs wegen	16
4.5.2	Aanplant bomen op markante locaties	16
4.6	Onderzoeksrichting business case herplant.....	16
4.7	Communicatie	17
5	KAP	18
5.1	Technische uitgangspunten.....	18
5.2	Beleids uitgangspunten	18
5.3	Keuzes bij kap	19
5.4	Onderzoeksrichting businesscase kap.....	19
5.5	Communicatie	20
6	ONDERHOUD	21
6.1	Businesscase onderhoud.....	21
6.2	Communicatie	22

7	PROCES	23
8	TOTALE BUSINESSCASE.....	24
8.1	Doelstelling.....	24
8.2	Circulair financieringsmodel.....	24
8.3	Rekenmodel.....	25
8.4	Scenario's	26
8.5	Implementatiefase duurzaam beheer bomen buitengebied	26
	Bijlage 1: soorten en structuren per landschapstype	27
	Bijlage 2: soorten en samenstelling huidige bomenbestand	28

NAWOORD

Op een open, constructieve en transparante manier mochten wij, als belanghebbenden, een bijdrage leveren aan het opstellen van voorliggende nota, waarvoor dank.

De belangengroepen hebben in de loop van het proces geconstateerd dat vanaf het moment van herindeling als gevolg van gebrek aan financiële middelen, er een zeer grote achterstand is ontstaan in het beheer van het bomenbestand langs de wegen in het buitengebied. Het gevolg daarvan is dat de kwaliteit van de geïnventariseerde bomen op veel plaatsen zeer te wensen overlaat. Het is niet alleen zo dat het landschap door achterstallig onderhoud fors aan kwaliteit heeft inboet, maar diverse bomen vormen in verschillende opzichten ook een bedreiging voor hun omgeving. Daarnaast zijn er op meerdere plaatsen in het verleden soorten bomen (vaak Amerikaanse eiken) aangeplant die extra gevoelig blijken te zijn voor diverse schimmels en nu een verhoogd risico vormen voor hun omgeving. De belangengroepen pleiten daarom voor een grotere diversiteit aan soorten bomen om het risico van massale uitval door ziekte of anderszins te spreiden.

We vinden het belangrijk om het doel van deze nota; “het behoud van ons kenmerkende landschap, waar nodig te versterken en gezond te houden voor nu en in de toekomst”, een speerpunt te laten zijn in onze gemeente.

De praktijk zal moeten uitwijzen of, zoals de raad deze opdracht heeft ingestoken, e.e.a. kostenneutraal te realiseren zal zijn. Als belangengroepen hebben wij hier vraagtekens bij. Desalniettemin vinden wij het de moeite waard dit uit te proberen. De tijden dat de geldbomen tot de hemel reikten zijn immers allang voorbij. Overigens zijn de belangengroepen van oordeel dat de gehanteerde kapcyclus van 70 jaar slechts een richtlijn is en beslist geen statisch gegeven. Gezonde bomen moeten de kans krijgen monumentaal te worden. Kijken we naar het huidige laanbomenbestand in onze gemeente, dan moeten we constateren dat een groot deel de zeventig al ver achter zich heeft gelaten. En het zijn juist die bomen op leeftijd die het landschap dragen. De belangengroepen vinden het van groot belang dat zij betrokken blijven bij de realisatie van het onderhavige plan en dat er een jaarlijkse evaluatie gaat plaatsvinden.

Met deze nota gaan wij er vanuit, dat ook de belangengroepen daarin een belangrijke bijdrage geleverd hebben aan de hiervoor gestelde doelen, waarin is gezocht naar een verantwoorde balans tussen uitstraling, duurzaamheid, (verkeers-)veiligheid en landbouwkundige aspecten. Wij gaan er tevens van uit dat de gemeenteraad, ook als kostenneutrale realisatie van dit plan niet volledig haalbaar mocht blijken te zijn, voldoende middelen zal vrij maken om de gestelde doelen veilig te stellen. Het ons omringende fraaie landschap is er immers voor ons, maar is ook van ons. Wij hebben daarmee als het ware een verantwoording af te leggen aan dit landschap, zodat er na ons nog wat te genieten blijft.

Daarom laten we met z'n allen deze uitdaging aangaan en aan de slag gaan om aan een landschap te bouwen dat gericht is op een duurzame toekomst.

Namens belangengroep Landbouw:
Ramon Hesselink
Martijn Oltvoort
Gerri Smale
Herman Menkhorst

Namens belangengroep Recreatie:
Eelco De Haan
Wim Scholthof
Jan Meilink

Namens belangengroep Natuur en Landschap:
Hans Van Hoorn
Marein Ossewaldt-Schuitema

Namens belangengroep Burgers:
Mark Hullegie
Jeroen Klooster
Ed Vinck
Titia Schepers
Elsbeth Boerboom

1 INLEIDING

In 2010 heeft het College de opdracht gevraagd aan de raad om te onderzoeken of het mogelijk is om de bomen langs wegen in het buitengebied kostenneutraal te beheren. Deze opdracht is voortgekomen uit de evaluatie van het totale groenbeleid.

1.1 Aanleiding en doel

Wat willen we bereiken?

Het bouwen aan een landschap voor de toekomst, wat ruimte geeft om de landschapskenmerken te versterken en daarmee de waarde van ons landschap te vergroten. Het goed onderhouden en waar nodig kappen en herplanten van bomen langs de wegen in ons buitengebied.

Goed onderhoud betekent waarborgen van de verkeersveiligheid van de weggebruiker, het nemen van onderhoudsmaatregelen ten behoeve van de algehele instandhouding van de boom.

Waarom willen we dit bereiken?

De waarde van het landschap moet voor de toekomst behouden blijven. De noodzaak voor goed beheer van de bomen is duidelijk: mensen moeten veilig kunnen wonen, werken en recreëren. De uitdaging is echter groot. De financiële middelen, om op bestaande manieren door een traditionele aanbesteding het beheer van bomen uit te voeren, zijn niet voorhanden.

Zowel beleidsmatig als uitvoerend moeten we dus zoeken naar nieuwe oplossingen. Die oplossingen hebben als doel om het beheer van bomen in het buitengebied op een duurzame wijze vorm te geven.

Veel gemeenten kampen met dezelfde problemen als de gemeente Lochem. Dit project wordt voor een deel gefinancierd door het regiocontract om te komen tot innovatieve werkmethoden; een subsidievorm van de provincie.

We konden echter niet wachten met het ingrijpen bij calamiteiten en het kappen van risicobomen tot we een nieuwe oplossing gevonden hebben. Daarom heeft de gemeenteraad eind 2013 eenmalig financiële middelen ter beschikking gesteld om gevaarlijke situaties te voorkomen.

Hoe gaan we dit doen?

Laanbomen zijn een belangrijk onderdeel van onze leefomgeving en maar al te vaak heeft een boom een emotionele lading: bomen 'raken' mensen. Laanbomen dienen verschillende belangen zoals bijvoorbeeld landschappelijke, ecologische, recreatieve en economische. Daarnaast hebben we wettelijke verplichtingen.

Nieuwe en breed gedragen oplossingen zoeken voor het beheer van bomen en voor herplant kan maar op één manier succesvol zijn. We moeten rekening houden met al deze verschillende belangen. Dat kan alleen door in gesprek te gaan met vertegenwoordigers van deze belangen en ze uit te nodigen om mee te denken en vorm te geven aan de oplossing.

Deze samenwerking vraagt aan elke partij om vertrouwen te hebben, los te durven laten, en te worden gerespecteerd in de eigen belangen, maar met oog voor de belangen van de anderen.

1.2 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden de beleidskaders voor zowel het landschap als de bomen nader toegelicht. Daarbij komen ook de wettelijke bepalingen, die betrekking hebben op de bomen in ons buitengebied, aan bod.

Hoofdstuk 3 beschrijft het proces rond de totstandkoming van onderhavige uitgangspuntennotitie. We beschrijven de rollen van de verschillende actoren, de planning en het belang van draagvlak.

In hoofdstuk 4 wordt het belang van herplant beschreven. Samen met de belangengroepen is veel aandacht besteed aan de manier waarop boomsoorten, structuren en maatvoering van herplant gekozen moet worden. Per landschapstype wordt hier een aanzet voor gegeven. Daarnaast wordt de werkwijze voor herplant beschreven en de wijze waarop we hierover gaan communiceren.

In hoofdstuk 5 komt de kap aan bod. In dit hoofdstuk staan een aantal technische- en beleidsuitgangspunten. Daarnaast wordt de onderzoeksrichting voor de businesscase kap omschreven en de wijze waarop we hierover gaan communiceren.

Hoofdstuk 6 beschrijft de keuzes die gemaakt kunnen worden bij het onderhouden van de bomen en de wijze waarop de houtsnippers verwerkt kunnen worden waarbij sociaal maatschappelijk ondernemen en het verhogen van de lokale werkgelegenheid voorop staat.

In hoofdstuk 7 komen de ondersteunende processen van het totale project aan bod.

Ten slotte wordt in hoofdstuk 8 de totale businesscase 'Duurzaam beheer bomen buitengebied' beschreven waarbij uitleg wordt gegeven over het circulair financieringsmodel en het rekenmodel. In het rekenmodel wordt duidelijk welke keuzes er gemaakt kunnen worden door de raad. Ten slotte komt de implementatiefase aan bod.

Bijlage 1 omvat de boomsoortenlijst, waarin per landschapstype bekeken kan worden welke boomsoorten en structuren toegepast worden bij herplant.

Bijlage 2 geeft een schematische weergave van ons huidige bomenbestand langs onze wegen in het buitengebied.

2 BELEIDSKADER

Binnen de gemeente Lochem zijn beleidskaders gesteld voor zowel het landschap als de bomen. Ook zijn diverse wettelijke kaders gesteld. Hieronder noemen we die kaders: bestaand beleid en wettelijke bepalingen.

2.1 Gemeentelijk beleid

2.1.1 Groenbeleid

Groenbeleid is vastgelegd in de Groenvisie (2006). Het beleid m.b.t. bomen is nader uitgewerkt in het Bomenbeleidsplan (2007). In het Bomenbeleidsplan, wordt o.a. de zorgplicht voor bomen genoemd. Door de zorgplicht goed na te komen wordt aansprakelijkheid voor letsel en schade voorkomen. De zorgplicht geldt voor alle boomeigenaren, dus zowel voor particulieren als voor de gemeente en andere instanties. Het bomenbeleidsplan geeft, naast de visie op de bomen binnen de bebouwde kom, ook een visie op de structurele vervanging van bomen in het buitengebied. Hier staat beschreven dat, in de toekomst, bomen in het buitengebied kostendekkend kunnen worden vervangen indien bomen gekapt worden vóórdat zij in een slechte conditie geraken. Herplant dient daarbij wel uitgevoerd te worden.

2.1.2 Visie Buitengebied

Onderhavig plan past binnen de gestelde kaders van Visie Buitengebied (2007), het Landschaps Ontwikkelings Plan (LOP, 2009) en het Bestemmingsplan buitengebied (2010). De Visie Buitengebied, waarin de landschapstypen en kenmerken zijn vastgelegd, heeft mede gefungeerd als basis voor het LOP en is eveneens de basis voor herplant, zoals in onderhavig plan beschreven.

2.1.3 Bestemmingsplan Buitengebied

Dit project beperkt zich tot de bomen in het buitengebied die als wegbegeleitend zijn benoemd in het Bestemmingsplan Buitengebied. Deze bomen vallen in het Bestemmingsplan onder de bestemming Weg, waarbij geen beperkende voorwaarden zijn opgelegd t.a.v. groen/bomen. Ook is dubbelbestemming waarde archeologie 2 en 3 soms van toepassing. Voor het vellen van de bomen heeft dit geen gevolgen aangezien de stobben niet gerooid worden. De Natuurkansenkaart (bijlage Bestemmingsplan Buitengebied) hanteren we bij herplant als leidraad.

2.1.4 Functiegericht wegbeheer

Het project Functiegericht wegbeheer beoogt een duurzame instandhouding van het wegennet (gericht op de functie en het gebruik van de weg) in het buitengebied van de gemeente. De nieuwe manier van wegbeheer is enerzijds zoeken naar slimmere manieren van onderhoud. Anderzijds gaat het om het optimaal inzetten van het geld voor wegbeheer, op zo'n manier dat de veiligheid van de weggebruikers en bereikbaarheid van kernen en voorzieningen op peil blijven.

De projecten Functiegericht wegbeheer en Bomen buitengebied kennen veel overeenkomsten. Zo wordt in beide projecten intensief met de aanwonenden in het (pilot) gebied voor de voorbereidingen en eventuele uitvoering van werkzaamheden samengewerkt. Uitgangspunt is een gecombineerde uitvoering bij evt. reconstructies van wegen.

Op deze wijze ontstaat een breder draagvlak voor aanwonenden, vermindert de overlast tijdens de uitvoering en kan kostenefficiënter gewerkt worden.

De bermen zijn de gemene deler tussen de bomen en de wegen. Bermen maken technisch gezien onderdeel uit van de weg (afwatering), daarnaast fungeert de berm als voedingsbodem voor de bomen. Verandering aan de weginrichting of boomstructuur zal directe gevolgen hebben voor de bermen (zowel voor de soortensamenstelling als de inrichting).

2.2 Wettelijke bepalingen

2.2.1 Zorgplicht

De zorgplicht voor bomen staat niet letterlijk omschreven in het Burgerlijk Wetboek, maar is een uitvloeisel van artikel 6:162 van het Burgerlijk Wetboek. In dit artikel is omschreven wanneer iemand aansprakelijk is voor schade van een ander. Ingeval van bomen zou een boomeigenaar aansprakelijk kunnen zijn voor schade als de eigenaar onvoldoende zorg heeft besteed aan de boom. Wat voldoende zorg is, kan per boom verschillend zijn. Afhankelijk van soort, leeftijd en locatie bijvoorbeeld. Het tekortschieten in de zorgplicht voor bomen kan bestaan uit het onvoldoende uitvoeren van controles of het niet verrichten van onderhoudswerkzaamheden terwijl deze vanwege uitwendige verschijnselen kenbaar noodzakelijk waren. Indien deze controle niet wordt uitgevoerd (en geregistreerd), kan de gemeente aansprakelijk gesteld worden voor geleden schade door bv. takval of omgevallen bomen.

2.2.2 Wegenwet

Indien bomen in de berm staan, die behoort tot het begrip weg, is de Wegenwet van toepassing. Wat aansprakelijkheid betreft geldt dan de zogenaamde risico aansprakelijkheid. Alle schade als gevolg van een gebrek aan de weg (en alles wat erbij hoort, zoals in voorkomend geval een boom in de berm) behoort tot het risico van de eigenaar, de wegbeheerder. Dit geldt ook als er geen gebreken aan de boom zichtbaar waren. In feite betreft het een verzwaarde aansprakelijkheid.

2.2.3 Boswet

De Boswet heeft als doel bewaring van houtopstanden (bossen) die buiten de bebouwde kom gelegen. Uitzonderingen hierop zijn een aan te wijzen kleine eenheid van bomen of bomen in erven en tuinen. Deze vallen onder de bepalingen van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV). Op grond van de Boswet en straks de Wet natuurbescherming is de gemeenteraad sinds 1 januari 2015 niet meer bevoegd regels te stellen ter bewaring van bossen en andere houtopstanden die al door de Boswet worden beschermd. De Boswet bepaalt dat er binnen een termijn van 3 jaar herplant moet plaatsvinden. Regelmatig vindt overleg plaats met de uitvoerende instantie van de Provincie Gelderland. In overleg is bepaald dat herplant plaatsvindt in de uitvoeringsfase van dit project. Deze wet vervalt naar verwachting per 1 januari 2017 en wordt vervangen door de Wet Natuurbescherming. Inhoudelijk verandert er voor dit project niets.

2.2.4 Algemene plaatselijke verordening

De APV beschrijft een kapvergunningsplicht voor bomen binnen de bebouwde kom Boswet en bomen die niet onder de bescherming van de Boswet vallen (zie 2.2.3).

2.2.5 Bestemmingsplan

Het kan zijn dat het bestemmingsplan een aanlegvergunningplicht kent voor het kappen, vellen of rooien van bomen. Ingeval van samenloop met de APV bepaalt artikel 4.11 lid 2 onder j dat het APV-kapverbod dan niet geldt (aangezien het aanlegvergunningstelsel dan van toepassing is).

2.2.6 Flora en Faunawet;

In de Flora- en Faunawet is bepaald dat aanwezige flora en fauna niet verstoord mag worden door de uit te voeren werkzaamheden. Deze inventarisatie moet plaatsvinden voorafgaand aan de kap van bomen. Vooral bij zieke en dode bomen speelt dit een belangrijke rol; gelet moet worden op holen en nesten. Dit wordt ondervangen door in de werkomschrijving voor de aannemer een Quicksan (Flora en faunaonderzoek) op te nemen, voorafgaand aan de voorgenomen velling. Deze wet vervalt naar verwachting per 1 januari 2017 en wordt vervangen door de Wet Natuurbescherming. Inhoudelijk verandert er voor dit project niets.

3 PROCES

Draagvlak is cruciaal voor het succes van dit plan. De samenwerking met lokale maatschappelijke belangengroepen heeft geleid tot onderhavig plan.

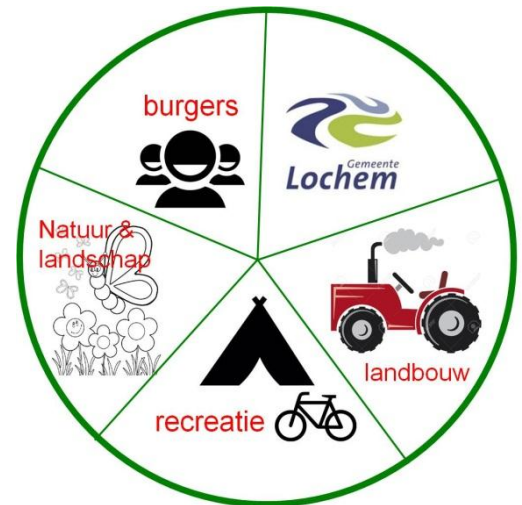
3.1 Belangengroepen

De maatschappelijke organisaties zijn verdeeld in vier sectoren: de agrarische sector, de recreatiesector, de natuur&landschaporganisaties en de burgers (aanwonenden, dorpsraden en belangstellenden). De vertegenwoordigers van deze belangen communiceren met hun achterban via een weblog.

De rol van de vertegenwoordigers is het volgen/controleren van het proces rond de totstandkoming van dit plan m.b.t. herplant, kap en onderhoud en het toetsen van dit plan aan de randvoorwaarden die zijn ingebracht vanuit de achterban van elke belangengroep. Die randvoorwaarden zijn terug te vinden op het weblog:

<http://www.lochem.projectenoverzicht.nl/project/burgers/in-beeld-gebrachte-randvoorwaarden-7>.

Vertegenwoordigers hebben (op eigen verzoek) gebruik gemaakt van expertise op het gebied van landschaps- en beplantingsleer. Uiteindelijk is de gemeente eindverantwoordelijk voor het definitieve plan.

In september 2015 hebben we een busexcursie voor vertegenwoordigers van belangengroepen, raadsleden en de pers georganiseerd. Tijdens deze excursie hebben we ons project toegelicht, de verschillende belangen onder de aandacht gebracht en de keuzes in beleid in de praktijk toegelicht. <https://www.youtube.com/watch?v=oEgw2t4Gk-s&feature=youtu.be>

3.2 Kernteam

De belangengroep 'gemeente' wordt vertegenwoordigd door het kernteam. Dit kernteam bestaat uit Marjon Baaij (communicatiedeskundige), Reinder Boon (externe procesbegeleider), Baarte de Rooy (projectondersteuner) en Annemieke Breukelaar (projectleider). Het kernteam heeft als doel om het proces te begeleiden, de werkzaamheden aan te sturen en uit te zetten.

Het proces wordt continu bijgestuurd door het kernteam op basis van voortschrijdend inzicht. Dit heeft tot gevolg dat er geen detailplanning bestaat maar een globale planning met verschillende ijkpunten (bv. uitvoering noodkap winterperiode 2014/2015 en 2015/2016).

3.3 Interne actoren

De interne actoren brengen vanuit hun eigen vakgebied en vakkennis randvoorwaarden in die van belang kunnen zijn voor dit project. Het kernteam gaat deze belangen wegen en zal deze belangen terug laten komen in verschillende fases van het proces, afhankelijk van het belang en het detailniveau. Interne actoren vertegenwoordigen de vakgebieden landschap, recreatie, verkeer, milieu, civiel & groen, juridische zaken, inkoopbeleid en communicatie.

De gemeente heeft als randvoorwaarden ingebracht de wet- en regelgeving m.b.t. de kap van bomen, bescherming van flora en fauna en het garanderen van veilig weggebruik. Ook is de opdracht om te onderzoeken of kostenneutraal bomenbeheer mogelijk is, als randvoorwaarde ingebracht. Ook deze randvoorwaarden zijn terug te vinden op het weblog:

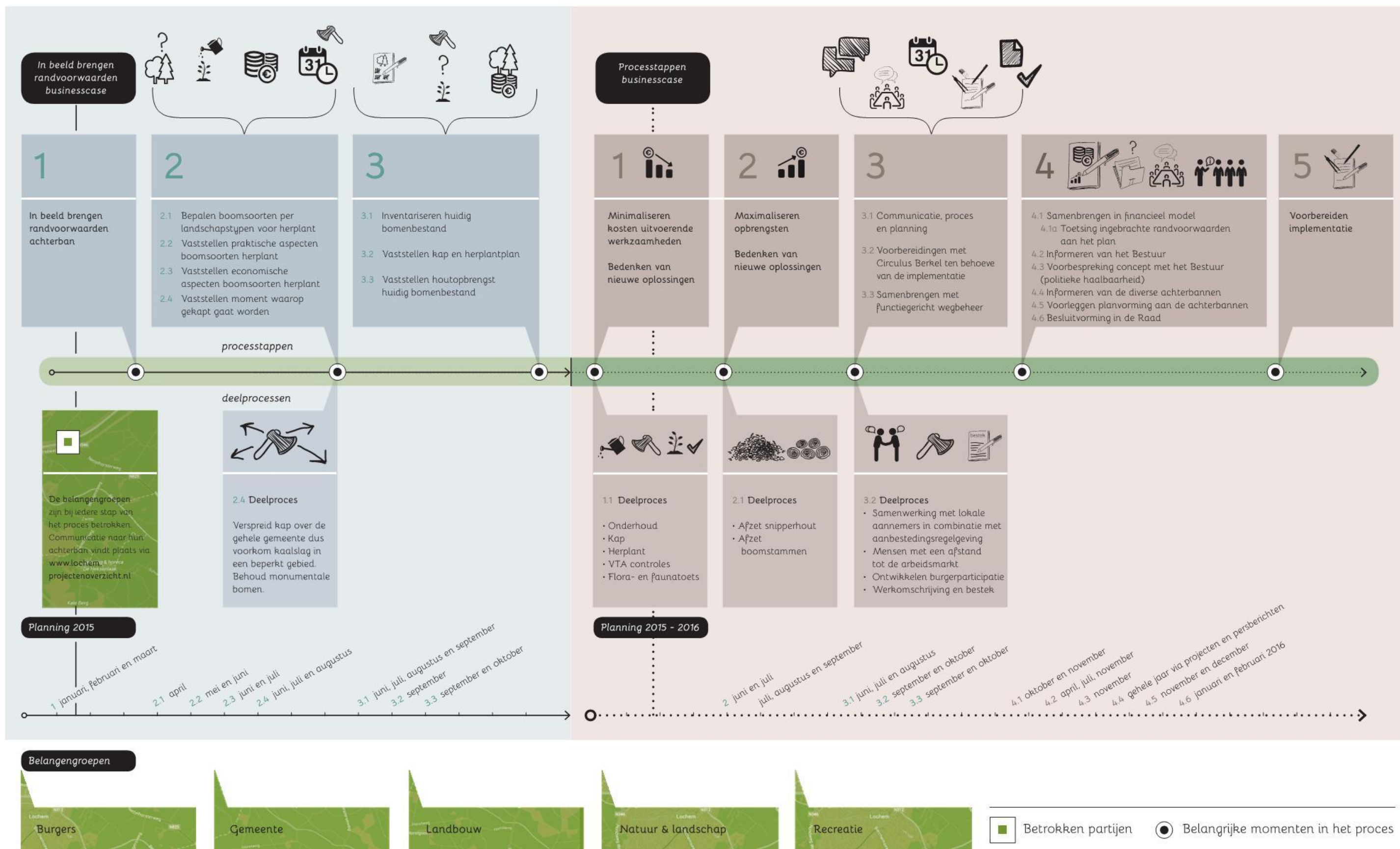
<http://www.lochem.projectenoverzicht.nl/project/lochem/in-beeld-gebrachte-randvoorwaarden-12>

3.4 Procesplanning

Door te kiezen voor een werkwijze waarin verschillende belangen als partners aan tafel zitten en mede het proces vormgeven, is het niet mogelijk om een vastgesteld procesplan met planning te volgen. De vertegenwoordigers van de belangengroepen bepalen mede het proces; dit is de werkwijze om in vertrouwen met elkaar een gedragen plan op te stellen. Door deze transparante wijze van werken is het mogelijk om alle belangengroepen inzicht te geven in elkaars belang. Dit is door het kernteam ondersteund door het organiseren van bijeenkomsten (voorlichtingsbijeenkomsten, excursie) waarbij alle belangen gedeeld werden en begrip ontstond voor bepaalde standpunten.

Sturing aan dit proces is gegeven door te werken met een processchema, die als leidraad fungeert bij elk overleg.

Processchema kostenneutraal beheer en onderhoud laanbomen /// Buitengebied Gemeente Lochem

3.5 Communicatiestrategie

Communicatiedoel: Inwoners en belangengroepen vertrouwen de gemeente in het goed beheren van bomen langs de wegen in ons buitengebied. Bomen zijn van ons (gemeente en inwoners) samen. We hebben samen het doel: behoud van ons gezonde en kenmerkende landschap.

Knelpunt: Bomen 'raken' mensen. Kap van bomen ligt dan ook gevoelig. Inwoners, actiegroepen en natuurorganisaties zijn bang voor kaalslag. In de pers scoort berichtgeving (met name beelden) over gekapte bomen hoog.

Belangrijkste externe doelgroepen: belangengroepen, omwonenden, dorpsraden, Bomenstichting Achterhoek.

Communicatiestrategie: doordat inwoners via belangengroepen invloed hebben op kap, herplant en onderhoud van laanbomen ontstaat draagvlak voor de manier waarop we dat doen.

Kernboodschap: We vinden het belangrijk om ons kenmerkende landschap te behouden en gezond te houden. Kap van oude en zieke bomen is helaas soms noodzakelijk om dat doel te bereiken. Na kap vind altijd herplant plaats. Soms kan herplant meteen en soms pas op termijn omdat jonge aanplant voldoende licht en ruimte nodig heeft om te groeien.

4 HERPLANT

Herplant van bomen langs wegen in ons buitengebied is nodig om het landschap in stand te houden en biedt een kans om ons landschap op te bouwen.

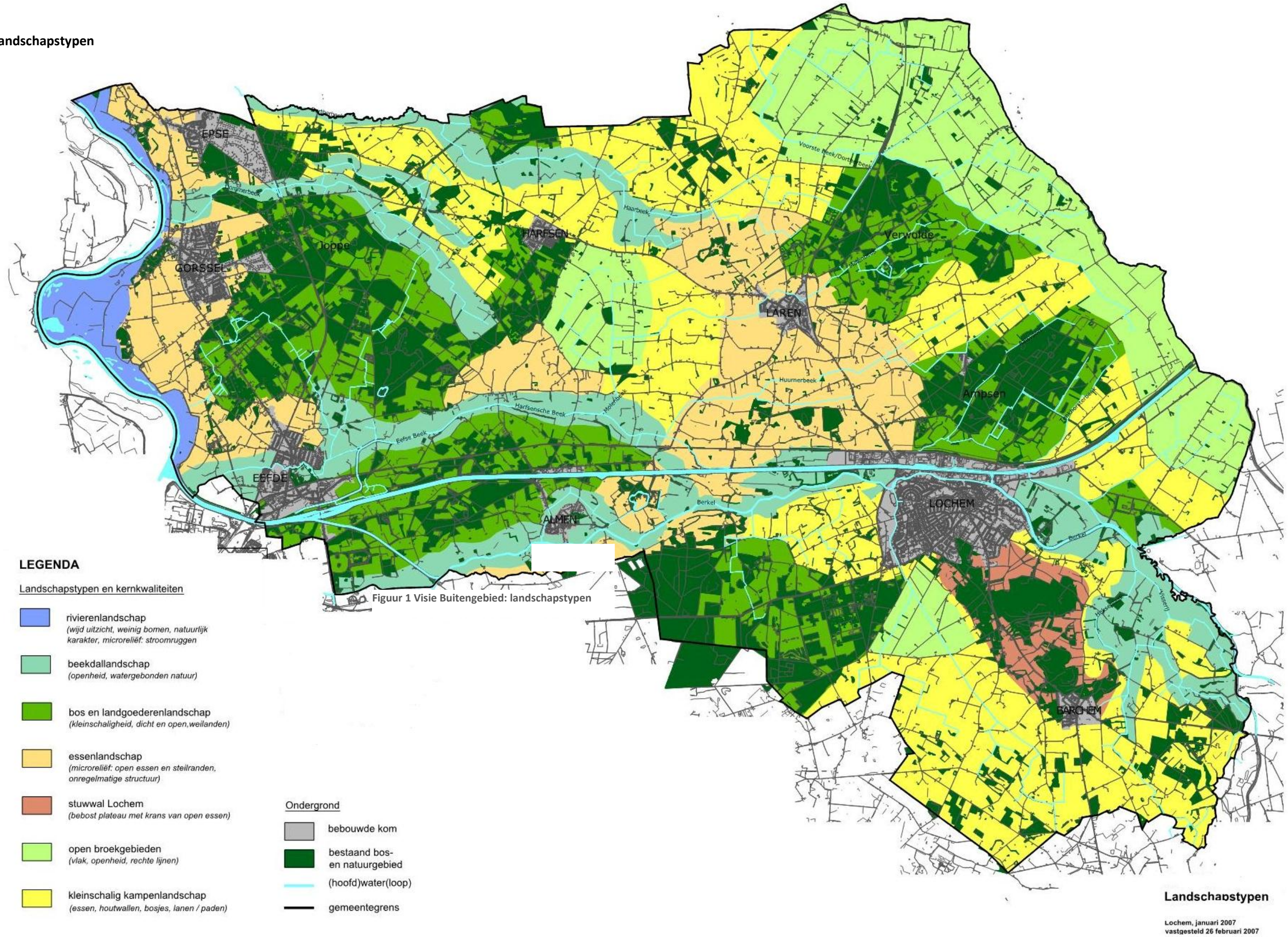
Uitgangspunt is dat herplant (na kap) te allen tijde plaatsvindt conform bepalingen uit de Boswet. Indien herplant niet op korte termijn uitvoerbaar is i.v.m. tussenplanten in een bestaande structuur, dan zal de herplantplicht, in overleg met de adviseur van de provincie Gelderland, worden 'geparkeerd' tot een later moment waarop dit wel praktisch uitvoerbaar is.

Samen met de belangengroepen is veel aandacht besteed aan de wijze waarop boomsoorten, structuren en maatvoering van herplant gekozen worden bij een herplantplan. Dit heeft geleid tot een lijst op hoofdlijnen, gebaseerd op de landschapstypen die voorkomen in onze gemeente (Visie Buitengebied 2007).

Het Bestemmingsplan Buitengebied legt ons geen randvoorwaarden op, evenals het LOP.

De Natuurkansenkaart (bijlage Bestemmingsplan Buitengebied) hanteren we bij herplant als leidraad.

4.1 Landschapstypen

4.2 Koppeling boomsoorten en structuren aan landschapstype

Per landschapstype zijn bepaalde boomsoorten en structuren herkenbare elementen voor het landschap (zie bijlage 1).

Bij herplant wordt uit deze lijst een keuze voor boomsoort en structuur bepaald. Vervolgens worden per locatie detailkeuzes gemaakt voor soort, structuur en exacte locatie van de bomen. Dit gebeurt in samenspraak met belanghebbenden.

4.3 Uitgangspunten per landschapstype

4.3.1 Hoofdwegen

Hoofdwegen zijn wegen die in de Nota Mobiliteit worden genoemd als gebiedsontsluitingswegen en erftoegangswegen A. Daarnaast zijn nog een aantal wegen genoemd op basis van de gebruiksintensiteit.

Uitgangspunt voor ontwikkeling:

- Markeren hoofdwegen door aanbrengen van eenduidige laanbeplanting, daar waar wenselijk
- Hoofdwegenstructuur is landschapstype-overschrijdend: eenduidigheid ondanks doorkruising landschapstypen

4.3.2 Beekdallandschap

Kernkwaliteit: openheid, watergebonden natuur

Uitgangspunten voor ontwikkeling:

- Oost-westrichting versterken
- Openheid handhaven/versterken in beekdal: geen herplant in beekdal (indien water aanwezig)
- Natte natuur bevorderen (poelen en natuuroevers)
- Verdichting (beplanting) aan de randen

4.3.3 Bos- en landgoederenlandschap

Kernkwaliteit: kleinschaligheid, dicht en open

Uitgangspunten voor ontwikkeling:

- Houtwallen versterken
- Boomgroepen en solitairen (markante bomen) handhaven
- Lanen met dubbele bomenrijen versterken
- Handhaven kleinschalig landschap
- Maatwerk per landgoed op basis van historische kenmerken

4.3.4 Essenlandschap

Kernkwaliteit: open essen en steilranden, onregelmatige structuur

Uitgangspunten voor ontwikkeling:

- Perceelrandbeplanting versterken
- Wegbeplanting versterken
- Open houden essen
- In stand houden markeringsbomen

4.3.5 Open broekgebieden

Kernkwaliteit: vlak, openheid, rechte lijnen

Uitgangspunten voor ontwikkeling:

- Openheid behouden, kruisingen markeren door handhaven oude bomen
- Wegbeplanting; vooral zuidzijde wegen aanplanten t.b.v. landbouwgebruik gronden
- Rechte lijnen, meerdere 'natte boomsoorten' door elkaar heen aanplanten in de rijen
- Natte natuur ontwikkelen

4.3.6 Kleinschalig kampenlandschap

Kernkwaliteit: essen, houtwallen, bosjes, lanen/paden

Uitgangspunten voor ontwikkeling:

- Houtwallen en hakhoutbosjes
- Perceelrandbeplanting
- Wegbeplanting
- In stand houden markeringsbomen

4.3.7 Rivierenlandschap

Kernkwaliteit: wijd uitzicht, solitaire bomen, natuurlijk karakter

- Uitgangspunten voor ontwikkeling:
- Versterken parallelle lijnen,
- Open houden van het landschap,
- Handhaven en versterken natuurlijk karakter

4.3.8 Stuwwal Lochem

Kernkwaliteit: bebost plateau met krans van open essen (oost- en westhelling)

Uitgangspunten voor ontwikkeling:

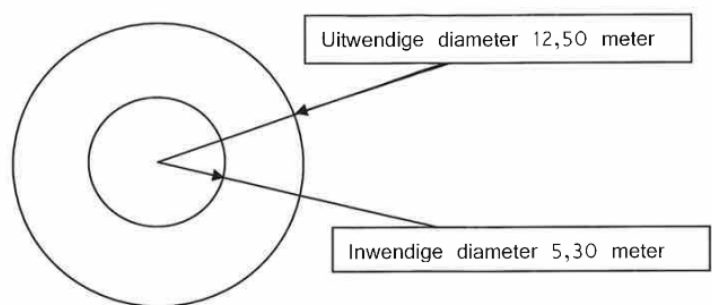
- Geen perceelrandbeplanting in open gebieden, wel overige gebieden

4.4 Technische uitgangspunten

Herplant vindt plaats op basis van de volgende technische uitgangspunten:

- Boomsoort en boomstructuur worden gekozen volgens vastgestelde lijst (zie bijlage 2)
- Maten: geveerde spil langs wegen, grotere maat op markante punten (entree dorp ed)
- Bomen worden minimaal 2 meter uit de kant van de weg geplant, tenzij de wegberm smaller is: dan wordt gekozen voor de afstand conform het huidige boombestand
- Er wordt een koppeling gemaakt met functiegericht wegbeheer: na inventarisatie van de functie van de weg kan de afstand van de kant-weg tot hart-boom eventueel bijgesteld worden. Bij afwaardering van de weg moet ook de inrichting en het beheer van de berm en de mogelijkheid tot inplanten van de berm opnieuw bekeken worden.
- Bomen worden minimaal 7 meter uit de kant van de inrit geplant (zowel wijk als huis- of kavelontsluiting)

- Bomen worden minimaal 12,5 m uit de kant van de kruising geplant (zie figuur 2 met wettelijke eisen gesteld aan transportsector m.b.t. maximale bochtstralen van vrachtwagens)
In september 2015 zijn draaiproeven, uitgevoerd door ForFarmers en Friesland Campina waarbij op initiatief van de belangengroep Landbouw in de praktijk is getest welke plantafstanden bij inritten en kruispunten noodzakelijk zijn om toekomstige schade aan bomen en materieel te voorkomen. <https://www.youtube.com/watch?v=ocx9rALTcnI>

Figuur 2 Wettelijke eisen bochtstralen transportsector

- Bomen worden minimaal 1,5 meter van een fietspad (kant weg tot hart boom), tenzij de wegberm smaller is: dan wordt gekozen voor de afstand conform het huidige boombestand
- Bomen worden geplant op een minimale hart-op-hart (h.o.h.) afstand van 5 tot 15 meter (afhankelijk van de soort/structuur). Variatie in h.o.h. afstanden en soorten worden afgestemd op de reële situatie ter plaatse en het landschapstype. Hierbij wordt rekening gehouden met de toegankelijkheid van te beheren elementen zoals sloten, houtwallen of landbouwpercelen.

4.5 Werkwijze uitvoering herplant

4.5.1 Aanplant geveerde spullen langs wegen

Langs wegen worden geveerde spullen aangeplant. Geveerde spullen zijn twee- of driejarige bomen (spullen) die al zijtakken krijgen maar nog te dun zijn om op te kronen. Deze spullen hebben geen kluit maar worden als wortelgoed geplant waardoor ze eenvoudig handmatig te planten zijn. Dit betekent dat dit plantwerk geschikt is voor burgerparticipatie. De komende jaren worden samen met de dorpsraden pilots uitgevoerd om deze werkmethode te testen en bij te stellen op basis van opgedane ervaring (zie 5.6).

4.5.2 Aanplant bomen op markante locaties

Op markante locaties, zoals bij entrees van dorpen of locaties die genoeg ruimte bieden voor een solitaire boom, wordt een grote maat boom aangeplant: maat 18-20. Dit zijn bomen met kluit; machinale aanplant en kluitverankering is noodzakelijk voor het goed aanslaan van de boom. De aanplant en het beheer van deze bomen brengen hogere kosten met zich mee.

Deze bomen worden als toekomstig beeldbepalende bomen aangemerkt. Dit betekent echter niet dat andere bomen niet beeldbepalend kunnen worden.

4.6 Onderzoeksrichting business case herplant

Businesscase herplant is één van de vier onderdelen in de totale businesscase 'Duurzaam beheer bomen buitengebied'. De totale businesscase wordt in hoofdstuk 9 toegelicht.

De aanplant van jonge bomen kost geld. We zoeken in de businesscase herplant naar een innovatieve werkmethode om de kosten te reduceren en de betrokkenheid te verhogen.

Als we de aanplant van jonge bomen kunnen realiseren door inzet van burgerparticipatie kunnen we meerdere doelen behalen. Enerzijds compenseert de vergoeding die hiertegenover staat voor verenigingen de terugloop van subsidiestromen vanuit de gemeente. Anderzijds worden inwoners betrokken bij het opbouwen van hun landschap.

Met de dorpsraden wordt een plan ontwikkeld om deze businesscase verder vorm te geven. De kerncontactambtenaren worden hier nauw bij betrokken. Belangrijke onderdelen bij de uitwerking zijn de randvoorwaarden en uitgangspunten vanuit de belangengroepen, de financiële uitwerking, de praktische uitwerking en wettelijke randvoorwaarden (veiligheid).

De afspraken met de dorpsraden over de werkmethode, rollen en verantwoordelijkheden worden vastgelegd in een intentieverklaring. De beschikbare vergoeding voor de aanplant van de bomen is bepaald op basis van de huidige marktprijzen voor aanplant en plantgarantie van bomen in het buitengebied. Uitgangspunten hierbij zijn de kostprijs voor vrijwillige arbeid en de normen voor aanplant van geveerde spullen. Op deze manier kunnen we voor de herplant een kostenreductie genereren ten opzichte van de traditionele manier van uitvoeren van herplantwerkzaamheden. De komende jaren worden, samen met de dorpsraden, pilots uitgevoerd om deze werkmethode te testen en bij te stellen op basis van opgedane ervaring.

We zijn gestart aan de Oude Holterweg in Laren, waar samen met Landgoed Verwolde het vervangen van een laan is gerealiseerd. De dorpsraad Wakker Loarne voert de herplant.

Deze werkwijze en de gereduceerde kostprijs voor het uitvoeren van de herplant zijn de basis voor de businesscase herplant in het rekenmodel (zie hoofdstuk 8).

Herplant

- Dorpsraden geven businesscase vorm
 - Inwoners planten en verzorgen de jonge bomen
 - Burgerparticipatie levert dorpskern budget voor maatschappelijk doel
- gemeente bespaart kosten

Figuur 3 contour businesscase herplant

4.7 Communicatie

Het accent in de externe communicatie bij de businesscase herplant ligt op het betrekken van de dorpsraden. De dorpsraden zijn de spil tussen gemeente, belangengroepen en inwoners. We bereiden de uitvoering van de herplant intensief voor met de dorpsraden. Belangengroepen blijven betrokken via overleggen, projectoverzicht en weblog. De belangengroepen hebben een toezichhoudende rol op het proces.

Met aanwonenden en de dorpsraden bespreekt de gemeente boomsoort, locatie en werkmethodiek. De gemeente blijft verantwoordelijk voor de uiteindelijke keuze van boomsoort en locatie. We nemen de pers mee door ze op locatie te laten zien hoe dorpsraden, inwoners en gemeente samen de herplant vormgeven en ons landschap opbouwen (persbijeenkomst/visie op het landschap).

5 KAP

Kap van bomen langs wegen in ons buitengebied is noodzakelijk omdat ons bomenbestand verouderd is en er onveilige situaties ontstaan voor de weggebruiker en aanwonenden.

Uit de VTA gegevens blijkt dat een merendeel van ons bomenbestand bestaat uit bomen van 50 jaar of ouder. Bomen die langs wegen in het buitengebied staan ondervinden veel schade van verkeer (stamschade), zoutschade, maaien van de bermen, afschrapen van de bermen, graafwerkzaamheden t.b.v. kabels en leidingen, verdichting/verbreding van de weg en opspattend split. Bomen langs wegen staan niet in ideale omstandigheden.

Daarnaast zijn niet alle boomsoorten geschikt om dicht langs de weg te staan i.v.m. oppervlaktebeworteling (opdruk bestrating), grootte van vruchten en verteerbaarheid blad. Dit moet altijd in relatie gezien worden tot het gebruik van de weg. De wijze van bermbeheer dient continu bekeken te worden in relatie tot het bomenbestand.

Samen met de belangengroepen is veel aandacht besteed aan de wijze waarop bepaald moet worden wanneer een bomenrij/laan gekapt wordt. Dit heeft geleid tot een lijst van technische- en beleidsuitgangspunten. Het Bestemmingsplan Buitengebied legt ons geen randvoorwaarden op, evenals het LOP. De Boswet schrijft meldingsplicht voor evenals herplantplicht.

5.1 Technische uitgangspunten

- a) VTA wijst uit dat het merendeel van de laan/rij bestaat uit risicobomen of de afgelopen jaren al is geveld
- b) VTA wijst uit dat het merendeel van de laan/rij bestaat uit attentiebomen of de afgelopen jaren al is geveld
- c) Stormschade wijst uit dat bomen een verhoogd risico lopen

Definitie van een risicoboom: "Boom met een zichtbaar gebrek, dat nu al aanleiding geeft tot een verhoogd risico op letsel of schade. Om dit risico te verhelpen is een veiligheidsmaatregel nodig, of nader onderzoek om de ernst van het risico in te schatten".

Definitie van een attentieboom: "Boom met een zichtbaar gebrek, dat op dit moment nog geen aanleiding geeft voor een verhoogd risico. Op termijn kan dit echter veranderen, waarom deze boom jaarlijks geïnspecteerd dient te worden".

5.2 Beleids uitgangspunten

- d) Behoud beeldbepalende (monumentale) bomen/bomenrijen/lanen. Percentage beeldbepalende bomen dient als variabele vastgesteld te worden in het rekenmodel (zie hoofdstuk 8).
De wijze waarop beeldbepalende bomen/rijen/lanen vastgesteld worden dient nog nader uitgewerkt te worden. De belangengroepen vinden de bescherming van beeldbepalende bomen zeer belangrijk en hebben de voorkeur voor een vastgestelde lijst met bomen en locaties.
- e) Samenwerking wordt gezocht met aangrenzende land(goed) eigenaren waarbij voorop staat dat er een landschappelijke (en ecologische) meerwaarde moet ontstaan voor de te herplanten bomen/rijen/lanen

5.3 Keuzes bij kap

De keuzes om bomen te kappen worden gemaakt op basis van de uitgangspunten genoemd bij 6.1 en 6.2. Dit betekent dat de keuze van kap voortkomt uit de kwaliteit en samenstelling van het bomenbestand aan een bepaalde weg of deel van een weg. Uitgangspunt hierbij is een vaste werklust per jaar. De kap-locaties liggen jaarlijks verspreid over het Lochemse grondgebied en bestaan uit een vaste werklust per jaar van 1/70^e deel van het totale bomenbestand, met uitzondering van de beeldbepalende bomen/rijen/lanen, zoals hierboven genoemd onder d). Dit betekent dat met het huidige bomenbestand van ca. 56.000 bomen, ca. 500 tot 750 bomen worden gekapt (beeldbepalende bomen worden uitgesloten van de kapcyclus) plus de jaarlijkse risicobomen; dit heeft ingrijpende consequenties voor het landschappelijk beeld. Uitdrukkelijk wordt hierbij als uitgangspunt gekozen dat tekorten in de businesscase niet worden aangevuld met extra kap ten opzichte van deze vaste werklust.

Een kapcyclus van 70 jaar is gebaseerd op de vastgestelde gemiddelde cyclus van de Provincie Gelderland. Een aantal boom- soorten is niet geschikt voor deze cyclus en zullen eerder gekapt moeten worden (bv. populier, wilg), andere soorten kunnen juist weer een hogere leeftijd bereiken.

Toetsing van dit proces dient plaats te vinden door de belangengroepen, die ook in de toekomst een essentieel onderdeel blijven vormen van dit project. Gezocht moet worden naar een werkmodel waarbij de belangengroepen (gewijzigde) randvoorwaarden kunnen inbrengen, het werkproces toetsen en zonodig kunnen bijsturen in het proces.

Pootrechten hebben we als gemeente niet in beeld. Bewijslast voor pootrecht ligt bij degene die pootrecht claimt. Met een acte of kadastraal uittreksel kan pootrecht aangetoond worden. Indien de claimer niet kan aantonen dat pootrechten gelden, gaan wij er als gemeente vanuit dat er geen pootrechten gelden voor de betreffende bomen.

5.4 Onderzoeksrichting businesscase kap

De kap van bomen is een zeer gevoelig onderwerp. Als bomen een risico vormen voor de veiligheid van de weggebruiker en aanwonenden is er begrip vanuit de maatschappij. Maar als er op basis van economische gronden keuzes gemaakt worden voor het kappen van bomen ontstaat er weerstand.

Aangezien we het in dit project uitsluitend hebben over bomen langs gemeentelijke wegen in het buitengebied, is het goed om te benoemen dat aan deze bomen specifieke eisen worden gesteld wat betreft veiligheid. De bomen langs wegen sterven vrijwel nooit een natuurlijke dood door ouderdom.

Het moment van kappen bepaalt of het stamhout een financiële waarde heeft. Bepalende factoren voor de financiële waarde van dit stamhout zijn de soort, conditie, hoeveelheid en het moment van aanbieden aan de markt.

In de businesscase kap wordt onderzocht hoe de maximale opbrengsten kunnen worden gegenereerd uit de aanwezige bomenkap, conform de uitgangspunten die gesteld zijn in onderhavige notitie.

Kap

- We zoeken naar maximale houtopbrengst op afzetmarkt
 - We kappen jaarlijks niet meer bomen dan afgesproken in de kapcyclus
 - Beeldbepalende bomen blijven staan
 - We zetten mensen in met afstand tot de arbeidsmarkt
- gemeente bespaart kosten en verhoogt opbrengsten

Figuur 4 Contour businesscase kap

Hierbij vindt een verkenning plaats naar de aanwezige waarde van het stamhout van de te kappen bomen, in samenwerking met diverse marktpartijen. Daarnaast wordt onderzocht wat de optimale werkmethodek is voor het aanbieden van het stamhout aan de markt (zowel voor brandhout als voor waardevol stamhout). De opbrengst van de vrijgekomen biomassa wordt nader beschreven in de businesscase onderhoud (zie hoofdstuk 6).

De werkmethodek voor de uitvoering van de kapwerkzaamheden wordt verder ontwikkeld in samenwerking met Buitenruimte. Uitgangspunten hierbij zijn de maximale inzet van mensen met afstand tot de arbeidsmarkt (sociaal maatschappelijk ondernemen), de samenwerking met de lokale aannemers (verhogen van de lokale werkgelegenheid) en efficiëntie in uitvoering.

In gezamenlijkheid wordt gezocht naar een goede werkmethodek om kostenefficiënt te werken waarbij het beperken van overlast voor de weggebruiker en aanwonende voorop staat. Het zorgvuldig communiceren over de uit te voeren kapwerkzaamheden staat hierbij voorop. Inmiddels zijn diverse pilots uitgevoerd die leiden naar een optimale werkwijze.

Deze werkwijze en de gereduceerde kostprijs voor het uitvoeren van de kap zijn de basis voor de businesscase kap in het rekenmodel (zie hoofdstuk 8).

5.5 Communicatie

Het accent in de externe communicatie bij de businesscase kap ligt op de communicatie met omwonenden. Als we in een laan gaan kappen, informeren we omwonenden vooraf. We ruimen het sentiment rondom kap op. Als kap gevoelig ligt of als er veel bomen gekapt worden, komt er een inloopavond om uit te leggen wat we gaan doen en waarom. We brengen met beeldmateriaal in beeld hoe het landschap er in de toekomst uit gaat zien. De dorpsraden hebben een belangrijke intermediaire functie tussen gemeente en omwonenden. Ook de belangengroepen hebben in deze businesscase een spilfunctie. Ze hebben een toezichthoudende rol op het proces. In de uitvoering binnen de businesscase kap is ook de communicatie tussen gemeente en BuitenRuimte belangrijk. De pers informeren we over de kap, maar we brengen de boodschap over kap altijd als onderdeel van de kernboodschap. Een persbijeenkomst op locatie kan een geschikt middel zijn om te laten zien dat belangengroepen, dorpsraden, omwonenden en gemeente samen gaan voor een gezond en kenmerkend landschap.

6 ONDERHOUD

Het reguliere onderhoud van de bomen in het buitengebied is de afgelopen 10 jaar niet uitgevoerd vanwege het ontbreken van een budget. Wel zijn er incidenteel budgetten vrijgemaakt om te kunnen ingrijpen bij calamiteiten en ernstige klachten. Door het ontbreken van regulier onderhoud, hebben we te maken met achterstallig onderhoud. Dit leidt tot veel klachten van aanwonenden en bedrijven die overlast ervaren van overhangende en laaghangende takken en dood hout.

6.1 Businesscase onderhoud

Zowel bij kap- als bij onderhoudswerkzaamheden komt biomassa (houtsnippers) vrij. Deze biomassa werd in het verleden afgevoerd naar verwerkingsinstallaties in de regio. Deze biomassa leverde weinig financiële middelen op. Onderzoek naar verschillende afzetmogelijkheden in de markt heeft opgeleverd dat de opbrengst van biomassa het hoogst is als deze omgezet wordt in warmte.

Zolang de kosten voor de gebruiker lager zijn dan de gasprijs in de markt, is het voor de gebruiker interessant van dit alternatief gebruik te maken.

Onderhoud

- Houtsnippers leveren warmte voor bedrijven en gemeentelijke gebouwen
 - We zetten mensen in met afstand tot de arbeidsmarkt bij de opslag van snippers
 - We werken samen met lokale aannemers
- gemeente bespaart kosten en verhoogt opbrengsten

Figuur 5 contour businesscase onderhoud

Bedrijfsbezoek bij bedrijven in de regio heeft geleerd dat met een vrij eenvoudig werkproces de biomassa omgezet kan worden in warmte. Daarvoor nodig is een geschikte installatie, locatie met geschikte opslagmogelijkheden (ruimte, verharding en overkapping) en geschikt materieel t.b.v. het vullen van de installatie (bv shovel, trekker etc).

Voor de (tijdelijke) opslag van deze biomassa wordt een businesscase uitgewerkt waarbij jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt (de zogenaamde Wajongers) een werk-ontwikkeltraject kunnen doorlopen. Werkzaamheden administratief, logistiek en uitvoerend zijn voorhanden. Samen met het Plein en ouders van deze doelgroep wordt een werkmethode nader uitgewerkt. Gekeken wordt daarbij naar de randvoorwaarden en uitgangspunten vanuit de belangengroepen, wettelijke regelgeving, praktische uitgangspunten, mogelijke organisatiestructuren (coöperatie?) en financieringsmogelijkheden. Ook wordt bekeken welke rol Buitenruimte hierin kan vervullen.

De werkmethode voor de uitvoering van de onderhoudswerkzaamheden wordt verder ontwikkeld in samenwerking met BuitenRuimte. Uitgangspunten hierbij zijn de maximale inzet van mensen met afstand tot de arbeidsmarkt (sociaal maatschappelijk ondernemen), de samenwerking met de lokale aannemers (verhogen van de lokale werkgelegenheid) en efficiëntie in uitvoering. Ook bij het reguliere onderhoud wordt kritisch gekeken naar werkzaamheden die door inwoners kunnen worden uitgevoerd. Dit onderdeel wordt meegenomen in de bespreking met de dorpsraden in de businesscase herplant.

In gezamenlijkheid wordt gezocht naar een goede werkmethode om kostenefficiënt te werken waarbij het beperken van overlast voor de weggebruiker en aanwonende voorop staat. Inmiddels zijn diverse pilots uitgevoerd die leiden naar een optimale werkwijze.

Het vaststellen van een onderhoudscyclus is één van de keuzes in het rekenmodel. Als de onderhoudscyclus op 5 jaar wordt gesteld, dan nemen de kosten toe ten opzichte van een onderhoudscyclus van 7 jaar. De opbrengsten van de biomassa zullen nagenoeg gelijk blijven. Deze werkwijze en de gereduceerde kostprijs voor het uitvoeren het onderhoud zijn de basis voor de businesscase onderhoud in het rekenmodel (zie hoofdstuk 8).

6.2 Communicatie

Het accent in de externe communicatie bij de businesscase onderhoud ligt op de communicatie met Buitenruimte over de uitvoering. BuitenRuimte kan ook een rol hebben in het bepalen van de randvoorwaarden, samenwerking met lokale ondernemers en met Het Plein.

De dorpsraden: De dorpsraden worden geïnformeerd over de locaties waar jaarlijks onderhoud plaatsvindt.

De belangengroepen hebben een toezichhoudende rol op het proces. We blijven met hen in goed gesprek en zij worden geïnformeerd via projectoverzicht en weblog.

Onderhoud aan laanbomen zal regelmatig overlast geven. BuitenRuimte informeert omwonenden daarover via een brief en stemt af met gemeente over vermelding van overlast via gemeentelijke kanalen. De pers nemen we mee in de informatie over het onderhoud.

7 PROCES

Een aantal overkoepelende onderwerpen komen voor in elke businesscase. Hierbij valt te denken aan communicatie, de rol van de belangengroepen en diverse andere actoren (gemeente, buitenruimte, dorpsraden, etc), beschrijving van werkprocessen, werkmethodiek, coördinatie en planning, de VTA controle etc.

Het vastleggen van de verschillende werkprocessen in de businesscases zijn van groot belang om de rollen en verantwoordelijkheden duidelijk te krijgen.

De uitwerking van deze processen dient binnen de gestelde randvoorwaarden vanuit onderhavige uitgangspuntennotitie nader te worden uitgewerkt. Voor diverse onderdelen wordt de samenwerking gezocht met BuitenRuimte, afhankelijk van de rollen en verantwoordelijkheden.

De VTA blijft een verantwoordelijkheid van de gemeente ter voorkoming van belangenverstrengeling.

De proceskosten zijn de basis voor de businesscase proces in het rekenmodel (zie hoofdstuk 8).

Proces

- coördinatie en planning
- werkmethodiek
- procesbeschrijving
- rol belangengroepen
- VTA

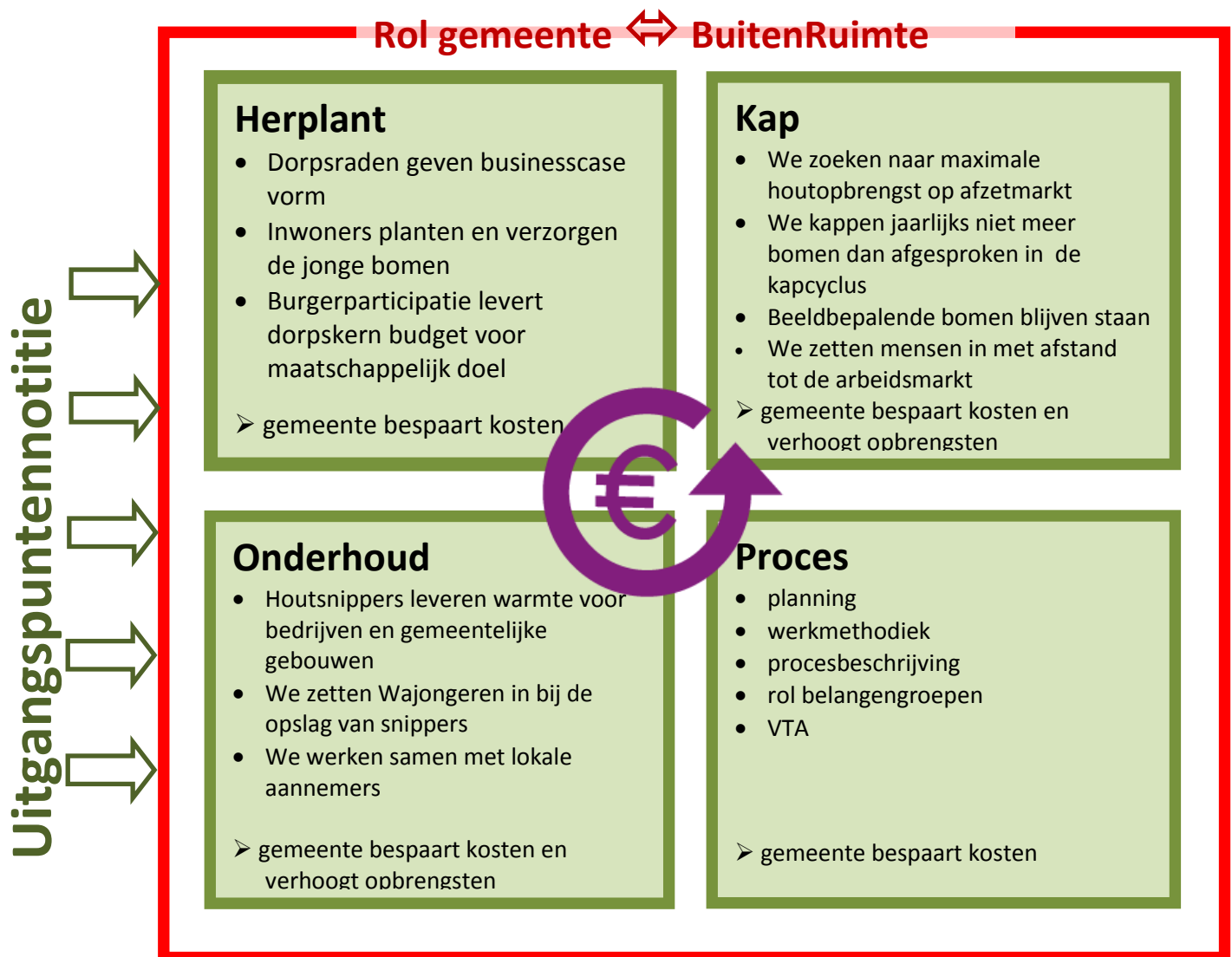
➤ gemeente bespaart kosten

Figuur 6 contour businesscase proces

8 TOTALE BUSINESSCASE

8.1 Doelstelling

De verschillende businesscases worden samengevoegd tot één totale businesscase Duurzaam beheer bomen buitengebied. In deze totale businesscase worden de rollen en verantwoordelijkheden in samenwerking met BuitenRuimte verder uitgewerkt. De uitgangspuntennotitie geldt continue als kader voor verdere uitwerking.

Figuur 7 contour totale businesscase Duurzaam beheer bomen buitengebied

8.2 Circulair financieringsmodel

De totale businesscase “Duurzaam beheer bomen buitengebied” moet worden geborgd in een circulair financieringsmodel om de doelstellingen van het project veilig te stellen, nl. het bouwen aan een landschap voor de toekomst. Dit geeft ruimte om de landschapskenmerken te versterken en daarmee de waarde van ons landschap te behouden en zelfs vergroten voor de toekomst. Mochten er in een boekjaar financiële middelen vrijkomen uit dit project, dan vervallen deze niet aan de algemene middelen maar worden deze ingezet voor het Lochemse landschap. Hiermee wordt voorkomen dat extra kap plaatsvindt om financiële tekorten in het gekozen scenario uit het raadsvoorstel d.d. 23 mei 2016 aan te vullen.

8.3 Rekenmodel

Het rekenmodel is opgebouwd uit de vier businesscases zoals hierboven beschreven. Het rekenmodel bestaat voor een deel uit 'vaste gegevens' (uitgangspunten op basis van marktprijzen) en voor een deel uit 'variabele gegevens' (keuzes die de raad kan maken). Deze variabele gegevens zijn de zogenaamde 'knoppen waaraan de raad kan draaien' om te kijken welke financiële impact bepaalde beleidskeuzes hebben op het totale rekenmodel. Dit rekenmodel dient jaarlijks herijkt te worden in verband met de marktwerving.

Herplant

De financiële gegevens in de businesscase herplant zijn gebaseerd op landelijke normen en tarieven, getoetst aan de markt.

Uitgangspunten o.b.v. marktprijzen

- Kosten herplant per boom
- Kosten inkoop plantmateriaal

Keuzes raad

- -

Kap

De financiële gegevens in de businesscase kap zijn, wat betreft de uitvoeringskosten, gebaseerd op landelijke normen en tarieven, getoetst aan de markt en ervaringscijfers van andere overheden. De gegevens over houtopbrengsten zijn gehaald uit de houthandel, in combinatie met ervaringscijfers vanuit eerdere pilots en en ramingen van lokale aannemers.

Uitgangspunten o.b.v. marktprijzen

- Houtprijzen markt
- Kosten uitvoering kap per boom
- Kosten Flora&fauna check/maatregelen

Keuzes raad

- Kapcyclus 70 jaar
- Percentage beelbepalende bomen

Onderhoud

De financiële gegevens in de businesscase onderhoud zijn, wat betreft de uitvoeringskosten, gebaseerd op landelijke normen en tarieven, getoetst aan de markt en ervaringscijfers van pilots en andere overheden. De gegevens over de warmteinstallatie, kosten van de inrichting van de locatie en de logistiek zijn gebaseerd op ervaringscijfers vanuit de markt en ramingen van lokale aannemers.

Uitgangspunten o.b.v. marktprijzen

- Kosten warmteinstallatie, lokatieinrichting en materieel
- gasprijs
- Kosten uitvoering onderhoud per boom
- Kosten Flora&fauna check/maatregelen

Keuzes raad

- onderhoudscyclus 3-10 jaar
- keuze warmtemodel versus traditionele afzetmarkt

Proces

De financiële gegevens in de businesscase proces zijn gebaseerd op landelijke normen en tarieven, getoetst aan de markt en ervaringscijfers van pilots en andere overheden.

Uitgangspunten o.b.v. marktprijzen

- Kosten communicatie
- Kosten coördinatie totale businesscase
- Eenmalige kosten beschrijven werkproces, rollen en verantwoordelijkheden, werkmethodek etc.

Keuzes raad

- cyclus VTA controle 3-6 jaar

8.4 Scenario's

Op basis van het rekenmodel kunnen meerdere scenario's voor de businesscase "Duurzaam beheer bomen buitengebied" worden uitgewerkt waarbij de financiële consequenties van de gemaakte beleidskeuzes direct zichtbaar worden.

Indien gekozen wordt voor het meest optimale scenario voor het landschap, waarbij beeldbepalende bomen gespaard worden, de kapcyclus naar 80 of zelfs 100 jaar getrokken wordt en intensief onderhoud (1x/5 jaar) gepleegd wordt, zal uit het rekenmodel blijken welk structureel budget jaarlijks nodig is om hier uitvoering aan te kunnen geven.

Een ander scenario kan zijn het duurzaam kostenneutraal bomenbeheer (binnen de gestelde kaders van deze uitgangspuntennotitie), waarbij een jaarlijkse werklast noodzakelijk is om het businessmodel financieel haalbaar te maken. De consequenties voor onderhoudsfrequentie, kapcyclus en percentage monumentale bomen wordt zichtbaar in het rekenmodel.

In het raadsvoorstel d.d. 23 mei 2016 worden een aantal scenario's zoals hierboven beschreven, voorgelegd aan de gemeenteraad.

8.5 Implementatiefase duurzaam beheer bomen buitengebied

In samenwerking met BuitenRuimte worden de verschillende businesscases nader uitgewerkt. Hierbij wordt gezocht naar innovatieve methoden op basis van voortschrijdend inzicht om te komen tot de uitvoeringsfase. Uitgangspunt hierbij is dat BuitenRuimte marktconform werkt. Toetsing aan de huidige marktwerking vindt continue plaats.

Tijdens deze fase wordt gestart met het uitvoeren van het onderhoud, de kap en herplant conform de uitgangspunten in deze uitgangspuntennotitie en het door de gemeenteraad gekozen scenario.

De gemeente gaat samen met BuitenRuimte deze werkprocessen verder ontwikkelen om te komen tot een efficiënte werkmethode, met de daarbij behorende investeringen in personeel en materieel.

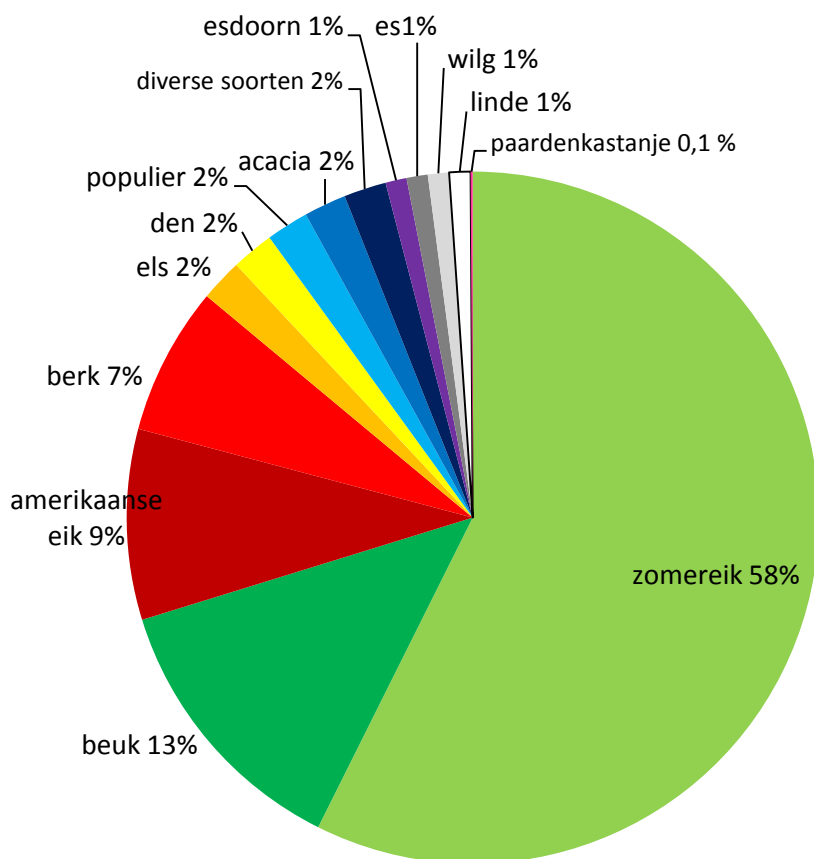
Daarnaast wordt verder onderzocht welke gebouwen zich lenen om een installatie te plaatsen die de biomassa omzet in warmte en hoe Wajongers hierbij kunnen worden ingezet.

Deze implementatie fase neemt naar verwachting twee tot drie jaar in beslag. De kosten voor de implementatiefase om te komen tot de uitvoeringsfase worden in beeld gebracht in het betreffende raadsvoorstel.

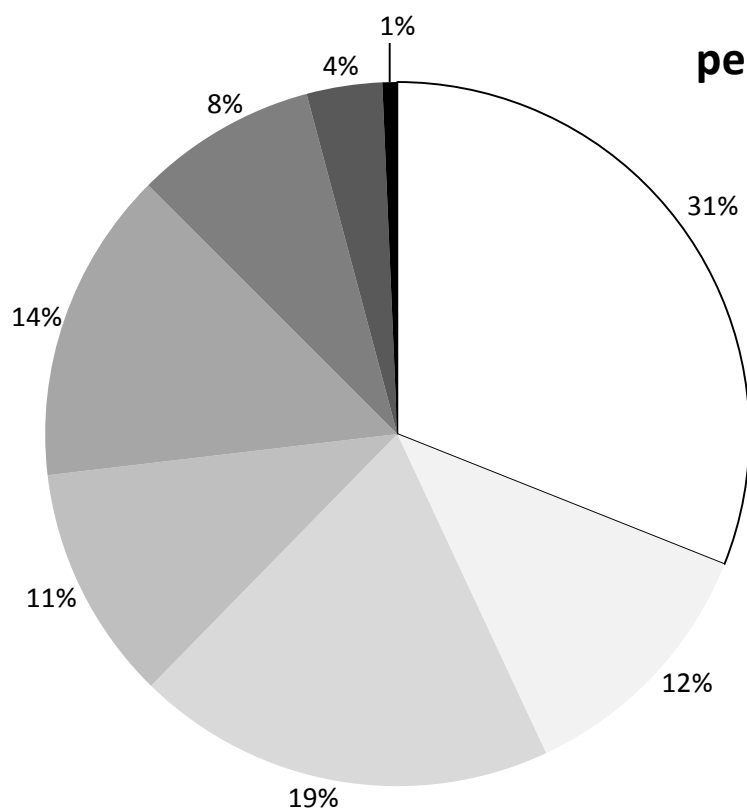
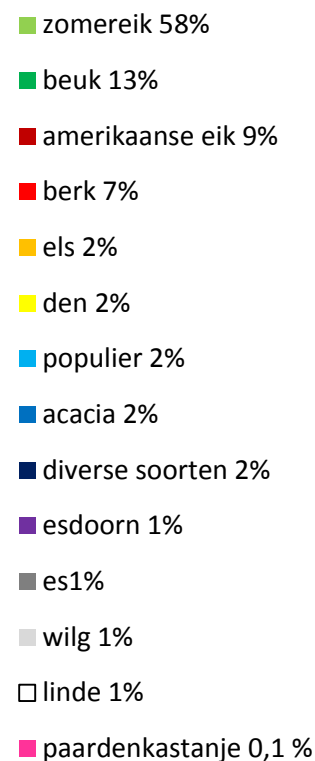
BIJLAGE 1: SOORTEN EN STRUCTUREN PER LANDSCHAPSTYPE

Latijnse naam	Nederlands	drachtplant	(grond)water	grond	droog/vochtig	gebruik	opmerking	opsnoei laanboom	hoogte	Kampen	Essen	Landgoederen	Stuwai	Broek	Rivier	Beek
Laanbomen en solitairen																
Aesculus hippocastanum	Paardenkastanje	veel insecten	hoog	alle	vochtig - nat	solitair	uitheems, kastanjebloedingsziekte	x	20-25	x	x	x	x	x	x	x
Alnus glutinosa	Zwarte els	vogels	hoog	voedselrijk	vochtig - nat	laanboom/hakhout/singel		x	25			x	x	x	x	x
Betula pendula	Berk	veel insecten		zand	droog	laanboom/hakhout		x	20-30	x	x	x	x	x	x	x
Carpinus betulus	Haagbeuk		droogtegevoelig	voedselrijk	vochtig	laanboom/haag		x	25	x	x	x	x	x		
Castanea sativa	Tanne kastanje	bijen		leem		solitair	uitheems		30	x	x	x	x			
Fagus sylvatica	Beuk		laag	alle	niet te nat/droog/arm	laanboom/solitair		x	30-40	x	x	x	x			
Fraxinus excelsior	Es	niet hoog	niet hoog	voedselrijk	vochtig	laanboom/hakhout/singel	essentakziekte	x	30-40	x	x	x	x		x	
Juglans regia	Walnoot			alkalisch	vochthoudend	solitair			20	x		x				
Populus canescens	Grauwe abeel			alle	vochthoudend	laanboom/singel		x	25	x	x	x	x	x	x	x
Populus nigra	Zwarte populier		niet hoog	voedselhoudend	vochtig	laanboom/singel		x	30			x	x	x	x	x
Quercus palustris	Moerzeik			zure zandgrond	niet te nat	laanboom	uitheems, kleurenplaat	x	25	x	x	x	x			
Quercus petraea	Wintereik			zand		laanboom/hakhout/singel/solitair		x	40			x	x			
Quercus robur	Zomereik	veel insecten		alle		laanboom/hakhout/singel/solitair		x	35	x	x	x	x	x	x	x
Robinia pseudoacacia	Acacia	bijen		matig voedselrijk		laanboom, singel	uitheems	x	25	x	x	x	x			
Salix alba	Gewone wilg		langs water	voedselrijk	vochtig - nat	evt knotboom/hakhout/singel/solitair			25	x	x	x	x	x	x	x
Salix fragilis	Kraakwilg		langs water	voedselrijk	vochtig - nat	evt knotboom/hakhout/singel/solitair			20	x	x	x	x	x	x	x
Tilia cordata	Winterlinde	bijen		klei/leem	vochthoudend	laanboom/solitair		x	30	x	x	x	x			
Tilia platyphyllos	Zomerlinde	bijen		lemig zand	vochthoudend	laanboom/solitair		x	30-40	x	x	x	x			
Ulmus 'Columnella'	Iep			klei/leem	vochtig	laanboom/solitair	cultivar iepenziekte-resistent	x	20	x	x	x	x		x	x
Singelbeplanting																
Acer campestre	Veldesdoorn	bijen		alle	niet droog of vochtig	singel/haag			20	x	x	x	x	x	x	x
Alnus glutinosa	Zwarte els	vogels	hoog	voedselrijk	vochtig - nat	laanboom/hakhout/singel			25			x	x	x	x	x
Amelanchier lamarckii	Krentenboomje	vogels				singel/haag			5	x	x	x	x	x	x	x
Cornus sanguinea	rode kornoelje					singel			5	x	x	x	x	x	x	x
Corylus avellana	hazelaar					singel			5	x	x	x	x	x	x	x
Crataegus laevigata	twestijlige meidoorn					singel			5	x	x	x	x	x	x	x
Crataegus monogyna	eenstijlige meidoorn					singel/haag			5	x	x	x	x	x	x	x
Cytisus scoparius	bezembrem					singel			1	x	x	x	x	x	x	x
Euonymus europaeus	wilde kardinaalsmuts				hoge zandgronden	singel			5	x	x	x	x	x	x	x
Ilex aquifolium	hulst					singel			5	x	x	x	x	x	x	x
Ligustrum vulgare	liguster					singel/haag			5	x	x	x	x	x	x	x
Malus sylvestris	Wilde appel			alle	niet te arm/nat	singel			10	x	x	x	x	x	x	x
Mespilus germanica	Mispel					singel			5	x	x	x	x	x	x	x
Myrica gale	Gagel					singel			5	x	x	x	x	x	x	x
Prunus avium	Zoete kers	bijen	niet hoog	klei/leem	niet nat	singel			25	x	x	x	x	x	x	x
Prunus padus	Vogelkers					singel			5	x	x	x	x	x	x	x
Prunus spinosa	Sleedoorn					singel			5	x	x	x	x	x	x	x
Pinus sylvestris	Grove den			zuur	droog en nat	singel			15-20	x	x	x	x	x	x	x
Populus tremula	Esp, ratepopulier					hakhout			25							
Quercus petraea	moerzeik															
Quercus robur	Zomereik	veel insecten		alle		laanboom/hakhout/singel/solitair			35	x	x	x	x	x	x	x
Rhamnus cathartica	Wegedoorn					singel			5	x	x	x	x	x	x	x
Rhamnus frangula	Sporkehout, vuilboom					singel			5	x	x	x	x	x	x	x
Rosa canina	hondsroos					singel			3	x	x	x	x	x	x	x
Rosa rubiginosa	Egellantier					singel			3	x	x	x	x	x	x	x
Rosa tomentosa	Viltroos					singel			2	x	x	x	x	x	x	x
Salix fragilis	kraakwilg			klei	niet nat	singel			10							
Salix aurita	geoorde wilg			klei	niet nat	singel			5							
Salix cinerea	grauwe wilg			klei	niet nat	singel			5							
Salix caprea	boswilg			klei, zand	niet nat	singel			5							
Salix repens	kruiwilg			klei, zand	niet nat	singel			1	x						
Sambucus nigra	Vlier					singel			5	x	x	x	x	x	x	x
Sambucus racemosa	Trosvlier					singel			5	x	x	x	x	x	x	x
Sorbus aucuparia	Wilde Lijsterbes			alle		singel			10	x	x	x	x	x	x	x
Taxus baccata	taxus	hoog		lemige bosgrond		singel/haag			10	x	x	x	x	x	x	x
Viburnum opulus	Gelderse roos				niet nat	singel			5							

BIJLAGE 2: SOORTEN EN SAMENSTELLING HUIDIGE BOMENBESTAND

percentage per soort

percentage per leeftijdscategorie

